

بررسی جامعه‌شناختی رابطه نشاط اجتماعی و میزان امید به زندگی در بین شهروندان شهر کیوی در سال ۱۳۹۶

محمد رحیمی^{۱*}، لیلا رستمی^۲

۱- استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد خخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خخلخال، ایران

۲- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی، واحد خخلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خخلخال، ایران.

چکیده

این تحقیق باهدف بررسی جامعه‌شناختی رابطه نشاط اجتماعی و میزان امید به زندگی در بین شهروندان شهر کیوی انجام شده است. برای تدوین چارچوب نظری پژوهش از نظریه، نظریه پردازانی همچون کنت، زیمل، مرتون و پارسونز استفاده شد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و با تکنیک پرسشنامه که دارای اعتبار صوری و اعتبار سازه‌ای و اعتماد (آلفای کرونباخ ۰/۸۸ درصد) به گردآوری اطلاعات اقدام شد. جامعه آماری پژوهش شامل ۷۵۰۰ نفر از شهروندان شهر کیوی بودند که از بین آن‌ها با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۶۵ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی، خوشه‌ای با حجم نامتناسب به‌عنوان نمونه انتخاب گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از دو شیوه آمار توصیفی و استنباطی و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS پس از تهیه جدول ماتریس، اطلاعات در قالب جداول یک‌بعدی و دو بعدی تنظیم شد. یافته‌های پژوهش نشانگر این بودند که امید به زندگی شهروندان شهر کیوی (۳/۶۷) در حد متوسط است و بین متغیرهای نشاط اجتماعی و امید به زندگی و ابعاد آن

رابطه معنادار تأیید گردید. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون نشان داد متغیرهای مستقل وارد شده در معادله جمعاً (۰/۴۶) درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: امید به زندگی، نشاط اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی، شهر گیوی.

مقدمه و بیان مسأله

آنچه که باعث می‌شود که انسان به‌طور مؤثرتری از زندگی خود بهره‌مند شود امید است. این بارقه امید است که وقتی در انسان به وجود آمد، باعث تلاش و تکاپو برای رسیدن به اهدافی می‌شود که در نظر گرفته شده است و اگر امید به زندگی را از انسان بگیریم سرنوشتی جز سکون نخواهد داشت. امید به زندگی است که به فرد معنا و مفهوم می‌بخشد و انگیزه قوی در او ایجاد می‌کند تا برای رسیدن به خواسته‌هایش تلاش مضاعف داشته باشد و بتواند هدفی را برای خودش در آینده ترسیم کرده و برای رسیدن به آن هدف تلاش کند (صدقاتی‌فرد، ۱۳۸۴: ۴).

امید به‌عنوان فرایند تفکر درباره اشخاص، همراه با انگیزه برای حرکت به سمت اهداف همان تفکر عاملی و روش دستیابی به اهداف یا تفکر گذرگاهی تعریف شده است و از سویی دیگر امید

به زندگی یک شاخص آماری است که نشان می‌دهد متوسط طول عمر در یک جامعه چقدر است و به‌عبارت دیگر هر عضو یک جامعه چند سال می‌تواند عمر داشته باشد. هرچه شاخص بهداشتی و همچنین درمانی بهبود یابد امید به زندگی افزایش خواهد یافت و از این رو این شاخص‌ها یکی از شاخص‌های سنجش پیشرفت و عقب‌ماندگی کشورها هستند. عوامل مؤثری بر شاخص امید به زندگی تأثیرگذار هستند. نرخ امید به زندگی در کشورهای مختلف به عوامل متعدد و متنوعی بستگی دارد. شیوه ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، شرایط اقتصادی، سطح آموزش، سبک زندگی رایج، میزان شادی‌ها، سلامت در رسانه‌های فراگیر و سلامت محیط‌زیست و... دانست (دیلینی، ۱۳۹۲: ۴۵).

از دهه‌ی ۱۹۸۰ به بعد در تعریف سلامت تغییر و تحول بسیاری پدید آمده است که تنها به جنبه‌های منفی و رفع آثار منفی در افراد و جامعه محدود نمی‌شود، بلکه ابعاد گسترده‌تری پیدا

کرده است. در تعریف سازمان بهداشت جهانی از سلامت نیز بر جنبه مثبت آن نیز تأکید شده است و فردی واجد سلامت شناخته می‌شود که به لحاظ زیستی، روانی و اجتماعی از شرایط معینی برخوردار باشد. ویژگی مهم روانی که فرد واجد سلامت می‌بایست از آن برخوردار باشد، احساس نشاط و رضایت مندی عمومی از زندگی است که شامل خود و دیگران در حوزه‌های مختلف خانواده، شغل و... می‌شود (زیادپور، ۱۳۹۲: ۳۳).

در نتیجه با مطرح شدن روزافزون اهمیت شادی در امر سلامتی و همچنین تأثیر آن در تقویت قوای انسان برای مقابله با پیچیدگی‌ها و مشکلات دنیای امروز، توجه و نظر محققان و اندیشمندان و حتی عوام نسبت به آن تغییر کرده است چراکه طبق نتایج تحقیقات موجود، شادی صرف نظر از چگونگی کسب آن می‌تواند سلامت جسمانی را بهبود بخشد (ریترز، ۱۳۷۴: ۶۷). احساس نشاط به متغیرهای متفاوت اجتماعی و فردی بستگی دارد که از یک سو این نیازها به حکومت و از سوی دیگر به جامعه و نظام ارزشی و در نهایت خود شخص برمی‌گردد. جامعه از سویی به وجود آورنده‌ی شرایطی است که می‌توان فرد را به سوی تحقق اهداف و آرزوهای فردی سوق دهد و از سوی دیگر زمینه‌ساز تحقق فضایی است که فرد می‌تواند به کنش متقابل و ارتباط با هموعان که باعث ایجاد آرامش، امنیت، اطمینان خاطر وی است برای یک زندگی مناسب مبادرت ورزد (شعاع کاظمی، ۱۳۸۸: ۶۲).

از عوامل محیط پیرامونی و اجتماعی می‌توان به نهادها سازمان‌ها گروه‌های رسمی، غیررسمی و رسانه‌ها اشاره کرد که با ابعاد گوناگون وجود انسان در تعامل هستند و در کیفیت سطح شادی آرام‌بخش او نقش مهمی ایفا می‌کنند. آنچه مسلم است تمامی نهادها و سازمان‌ها به‌ویژه آن‌هایی که با آموزش و تعلیم و تربیت سرکار دارند باید پایه‌گذار حرکت فرایند در جهت توسعه و نشر فرهنگ شادی و نشاط در جامعه باشند (علمدار، ۱۳۹۱: ۱۰). انسان موجودی هدفمند و جویای نشاط، خوشبختی و سعادت می‌باشد و تا زمانی که به آنچه می‌خواهد دست نیابد احساس نشاط و خوشبختی نمی‌کند شاید به جرئت بتوان گفت همه تلاش انسان در جهت یافتن شادی، نشاط و خوشبختی در آینده است در واقع می‌توان گفت احساس نشاط یکی از مهم‌ترین پشتوانه‌های ما برای مقابله با مشکلات است. دنیای بدون غم، خشم، جنگ و سرشار نشاط و امید آرزویی است که ریشه در خلقت و نهاد آدمی دارد

آرزویی که مقدمه غلبه بر تمام ناکامی هاست. در بافت جوان جامعه ما، آن گونه که باید شادی و پویایی یک جامعه فعال و سخت کوش به چشم نمی خورد (علیزاده اقدم، ۱۳۹۱: ۲۰۶-۱۸۹).

آنچه مشاهده و تجربه می شود این است که شادی و نشاط غایب بزرگ جوامع کنونی است؛ که برای به دست آوردنش مسیرهای متفاوتی پیموده شده و می شود و مهم تر از این که نشاط اجتماعی در جامعه به صورت تک علیتی نیست، بلکه مجموعه ای از عوامل فردی و فرا فردی در تقویت و کاهش آن تأثیر دارد از چالش فراروی انسان در دنیای امروز احساس بهزیستی و شادمانی می باشد و با وجود پیشرفت های چشمگیر در فناوری و تأمین آسایش انسان، احساس شادمانی وی افزایش نیافته است (یعقوبی، ۱۳۹۲: ۸).

افراد شادی را با لذت بردن، رضایت مندی از زندگی و نداشتن احساس منفی تعریف می کنند اما سؤالی که اینجا مطرح است آیا تعریف مشخصی از شادی وجود دارد. آیا شاخص های شادی به صورت فرهنگ مشخص و هنجار مندی در آمده است. باید در نظر داشت که شادی تنها به مفهوم فردی مورد بحث نیست بلکه در نگاه جامعه شناختی به عنوان مسئله دیده می شود. اندیشمندان و دانشوران اعتقاد دارند انسان با نشاط در زندگی خانوادگی و اجتماعی موفق می شود و به واسطه نشاط مایه خیر و برکت را برای خود و افراد جامعه به وجود می آورد و در مقابل انسان ناشاد، انسانی است که در تصمیم گیری ها و کارها و سایر رفتارش با سستی و کندی عمل می کند و باعث ضرر و زیان برای خود، خانواده و جامعه اش می شود. بر همین اساس شناخت عوامل تقویت کننده و تضعیف کننده اهمیت و ضرورت فراوانی دارد (منظری توکلی، ۱۳۸۹: ۹). از این رو نشاط یک مسئله عمومی است که تمام ابعاد جامعه و احوالات انسانی را تحت الشعاع قرار می دهد. در حال حاضر با گسترش شهرنشینی و تغییر و تحولات سریع، کاهش گردهمایی گروهی و مکانیکی شدن روابط افراد، انسان امروز دچار خلأ گردیده است. افراد در درون این مکانیزم درهم تنیده در تکاپوی شادی و نشاط هستند شادی که منجر به توسعه روابط اجتماعی و فردی گردد (هادیانی، ۱۳۸۹: ۲۳).

در جمع بندی کلی می توان گفت هر شهری علاوه بر ویژگی های کالبدی توسعه، لازم است در زمینه های روانی و اجتماعی نیز به نیازهای شهروندان توجه کند، یک شهر توسعه یافته شهری است فعال، سرزنده، شاد و بانشاط و در این زمینه شهرستان کوثر با مرکزیت شهر کیوی

در استان اردبیل واقع شده است. از مشخصات و ویژگی‌های آن مناظر طبیعی و کوه‌های مشجر است. بی‌شک رونمایی از شاکله امروز شهرستان کوثر معلول دلایل متعددی بوده که آسیب‌شناسی نشده است و امروزه با وجود مشغله‌های فکری فراوان، فقدان زیربنای اقتصادی، افزایش بیکاری در افراد تحصیل کرده و کمبود امکانات تفریحی و بهداشتی باعث شده است روز به روز مهاجرت‌ها در این شهر افزایش یافته و شادی و نشاط اجتماعی به‌خصوص در بین جوانان شهر گیوی کاهش پیدا کند. طبق تحقیقات مرکز بهداشت استان اردبیل امید به زندگی در زنان این شهر بیشتر از مردان است و امید به زندگی مردان در اردبیل (۴۷-۷۳) قرار دارد. با توجه به مطالبی که ذکر گردید مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که امید به زندگی شهروندان شهر گیوی چقدر است و چه رابطه‌ای با میزان نشاط اجتماعی شهروندان دارد؟

اهداف تحقیق

هدف کلی

بررسی جامعه‌شناختی رابطه نشاط اجتماعی و میزان امید به زندگی در بین شهروندان شهر گیوی در سال ۱۳۹۶.

اهداف جزئی

- ۱- تعیین رابطه نشاط اجتماعی و امید به آینده در بین شهروندان شهر گیوی
- ۲- تعیین رابطه نشاط اجتماعی و هدفمندی زندگی در بین شهروندان شهر گیوی
- ۳- تعیین رابطه نشاط اجتماعی ارزشمندی زندگی در بین شهروندان گیوی
- ۴- تعیین رابطه پایگاه اقتصادی - اجتماعی و امید به زندگی در بین شهروندان شهر گیوی
- ۵- تعیین رابطه وضعیت تأهل و امید به زندگی در بین شهروندان شهر گیوی.

پیشینه پژوهش

- رودگروز (۱۹۷۹) از اندازه نابرابری درآمد و ضرایب جینی برای مشخص کردن تأثیر نابرابری بر امید به زندگی در هنگام تولد و مرگ و میر در سطح کشورها استفاده کرده است.

وی با یک مدل خطی و داده‌های سال ۱۹۷۵ برای ۴۶ کشور به این نتیجه رسید که نابرابری زیاد با امید به زندگی پایین در هنگام تولد و مرگ و میر بالایی نوزادان رابطه دارد. در این رگرسیون وی تنها درآمد و ضریب جینی را لحاظ کرده است.

- گاندلاچ (۲۰۰۴) تحقیقی را با این پرسش که چرا کشورهای دارای سطح اقتصادی بسیار مشابه، سطح شادمانی یا رضایت گزارش شده‌شان متفاوت است؟ گاندلاچ در پاسخ به این پرسش، ۹ کشور با سطح توسعه اقتصادی نزدیک و سطح امنیت اجتماعی مشابه را برگزید تا قادر به تمرکز به عواملی باشند که از سطح شادمانی و رضایت، به عنوان مؤلفه‌های متغیر پنهان احساس خوشبختی، به غیر از موفقیت اقتصادی، نقش ایفا می‌کند. این عوامل از نظر گاندلاچ در ادبیات خوشبختی ذهنی در ستیز با عوامل مادی نظیر درآمد و سطح رفاه قرار دارد، در سطوح مختلف با عناوین مختلفی نظیر پیوندهای اجتماعی، همنشینی، حمایت اجتماعی و سرمایه اجتماعی، به کار برده می‌شود. گاندلاچ پس از طرح مفصل مطالعات پیشین شادمانی که رابطه میان شادمانی و رشد اقتصادی را بررسی کرده است چند مسئله مفهومی و روش شناختی را حول محور مطالعات شادمانی مطرح می‌کند و اظهار می‌دارد: "پژوهشگران بر این مورد توافق دارند که دو مفهوم شادمانی و رضایت به شدت با هم رابطه دارند ولی هیچ کدام نمی‌تواند به متغیر پنهان دیگری فروکاسته شود و در تحقیقات نشان می‌دهد که این دو مفهوم دارای نوعی رابطه متفاوت با متغیرهای مستقل است. یافته‌های تحقیق گاندلاچ، نظریه مهم پوتنام در مورد اهمیت سرمایه اجتماعی در سطح کشور را تأیید می‌کند. همچنین در سطح فردی نیز مشاهده شد که شادمانی به شدت تحت تأثیر حوزه‌های اجتماعی ارتباطی، نظیر ازدواج و به طور کلی روابط مستحکم و با دوام قرار دارد.

- لوئیس و همکاران (۲۰۰۵) تحقیقی با عنوان جهت‌گیری مذهبی، الگو برداری مذهبی و شادکامی در بین جوانان بریتانیا انجام داده‌اند هدف آن‌ها از این تحقیق بررسی رابطه مذهب و نشاط از طریق متون و یافتن تأثیرات این مذهب بر سلامت روانی بود جهت این کار حجم نمونه‌ای به تعداد ۱۳۸ نفر از جوانان بریتانیایی انتخاب و داده‌ها از طریق ۲ مقیاس مذهب (مقیاس جهت‌گیری مذهبی) و مقیاس الگو برداری (خرده مقیاس‌های منفی و مثبت) و شادکامی (افسردگی - شادکامی و فرم کوتاه نامه شادکامی آکسفورد) جمع‌آوری شد به طور کلی رابطه

معناداری بین مذهب و نمرات شادکامی پیدا نشد همچنین همبستگی بالایی بین نمرات دو دو خرده مقیاس جهت‌گیری مذهبی و الگوبرداری مذهبی مثبت وجود داشت و رابطه معناداری با نمرات پرسشنامه فرم کوتاه شادکامی نیز داشت.

- جهانگرد و همکاران (۱۳۸۸) با استفاده از داده‌های تابلویی سال‌های (۱۳۸۲-۱۳۷۹) مربوط به ۲۸ استان کشور به برآورد تابع تولید سلامتی ایران پرداخته‌اند. در این تابع مخارج بهداشتی، درآمد سرانه، درصد بیکاری، درصد باسوادی، نحوه تغذیه و درصد جمعیت شهرنشین به‌عنوان متغیرهای مستقل وارد مدل شده‌اند. متغیر وابسته سلامتی نیز از طریق میزان مرگ‌ومیر در هر ۱۰۰۰ نفر کمی شده است. تابع اولیه تخمین GLS به صورت کاب - داگلاس انتخاب شده و پس از لگاریتم‌گیری با استفاده از روش زده شده است. نتایج تخمین از روش اثرات ثابت نشان می‌دهند که ضریب سرانه مخارج بهداشتی معنادار نیست. افزایش درآمد سرانه، درصد باسوادی، درصد جمعیت شهرنشین و بهبود نحوه تغذیه تأثیر مثبتی بر سلامتی در ایران خواهند داشت که در بین این عوامل بیشترین تأثیر مثبت بر سلامتی مربوط به اشتغال می‌باشد.

- احمدی و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «رابطه متغیرهای کلان اقتصادی با سلامت در ایران»، رابطه متغیرهای اقتصاد کلان را بر ۲ شاخص سلامت شامل امید به زندگی در بدو تولد و نرخ مرگ‌ومیر کودکان زیر ۵ سال طی سال‌های (۱۳۸۵-۱۳۵۹) آزمون کرده‌اند. متغیرهای کلان سلامتی به کار گرفته شده عبارت‌اند از: بیکاری، رشد اقتصادی، تورم، موازنه پرداخت‌ها، ضریب جینی و مخارج عمومی دولت. نتایج حاصل از روش VECM به کار گرفته شده در این مطالعه حاکی از آن است که رشد نتایج حاصل از روش تولید تأثیرگذاری مثبت اما با تأخیر بر بخش سلامت دارد. متغیرهای تورم و بیکاری نیز تأثیر نامطلوبی بر برونداد بخش سلامت گذاشته‌اند. مخارج دولتی سلامت و مخارج عمومی شاخص‌های برونداد سلامت را بهبود بخشیده است. ضریب جینی و تراز پرداخت‌ها به‌طور معناداری تأثیری منفی بر بخش سلامت ایران گذاشته‌اند.

- آزموده (۱۳۸۲) در تحقیق خود با عنوان رابطه‌ی جهت‌گیری مذهبی با سرسختی و شادکامی مورد بررسی قرار داد. تحقیق آزموده با روش پیمایش و انتخاب چهار دانشکده از ده

دانشکده دانشگاه شهید بهشتی به روش خوشه‌ای و انتخاب ۲۰۰ پاسخ‌گو از میان آن‌ها انجام شد. آزمون آماری مربوط به فرضیه‌های ۱ و ۲، تحلیل واریانس دوراهه و فرضیه سوم، ضریب همبستگی پیرسون بوده است و نتایج نشان داد که هر سه فرضیه تأیید می‌شود. فرضیه‌های فرعی تحقیق نیز شامل رابطه مثبت معنادار میان جهت‌گیری درونی مذهبی و ابعاد سرسختی (تعهد، کنترل و مبارزه‌جویی) است که نتایج، هر سه فرضیه را تأیید کرد.

- کرمی نوری، مکری یزدانی (۱۳۸۱) در پژوهشی به «مطالعه عوامل مؤثر به احساس شادی و بهزیستی در دانشجویان دانشگاه تهران» پرداخته‌اند؛ که در این مطالعه احساس بهزیستی و رضایت‌مندی ۲۷۰ دانشجوی دختر و پسر ایرانی در سه گروه تحصیلی (فنی و مهندسی، علوم پزشکی و علوم انسانی) به همراه یک گروه ۲۴ نفره از دانشجویان جانباز و معلول با استفاده مورد بررسی قرار گرفته و اولویت‌بندی و اهمیت مؤلفه‌های گوناگون SWS و SWB از دو آزمون (اقتصادی، اجتماعی، خانوادگی، هیجانی و عاطفی) در احساس رضایت‌مندی آن‌ها نیز مطالعه شده است که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد رشته تحصیلی و زندگی با خانواده در احساس بهزیستی و رضایت‌مندی دانشجویان نقش مؤثر دارد؛ اما در این میان از نظر جنسیت در شادمانی بین دختران و پسران تفاوت‌هایی مشاهده شد اما در میان گروه جانباز معلول و گروه عادی تفاوتی مشاهده نشد از میان مؤلفه‌های نه‌گانه مورد مطالعه، سلامت جسمانی اصلی‌ترین مؤلفه، وضعیت اقتصادی، استقلال در تصمیم‌گیری شغل و هیجان‌خواهی و برخورداری از تجربه‌های جدید در مراتب بعدی قرار دارند.

مبانی نظری پژوهش:

نظریه دل‌زدگی زیمل

زیمل را از جمله نخستین افرادی معرفی می‌کنند که نوعی جامعه‌شناسی عواطف را بسط می‌دهد از نظر زیمل، شادی یک حالت کلی ذهنی است که به توصیف شخصیت عاطفی انسان می‌پردازد زیمل شادی را انعکاس حرکت مستمر زندگی توصیف می‌کند که در ورطه زندگی می‌افتد موضوع زیمل در برابر شادی موضوعی دوگانه است. از سویی نشاط را به‌عنوان یک

هدف می‌نگرد که آدمی به دنبال آن است از سویی دیگر شادی را کیفیت عمل و حالتی از ذهن می‌بیند که فرد در ارتباط با خودش دارد (وینهون، ۱۹۹۳: ۱۱).

وی نیز همچون معاصر خویش دور کیم به برخی از بیمارگونه‌گی‌های شهری مانند حالت ملال‌آور و ضعف اعصاب، حساسیت بیش از حد و احتمالاً دل‌زدگی و بی‌تفاوتی اشاره می‌کند که از نظر او بسیاری از این‌ها ریشه در اقتصاد پولی دارند. زیمل فردیت را به‌عنوان یکی از مشخصه‌های مدرنیته قلمداد کرده است و شادمانی را با آن پیوسته می‌داند. همچنین به تمایز میان جنبه‌های گوناگون خوشبختی به‌عنوان مثال شادمانی و لذت پرداخت و شادمانی را به‌عنوان یک هدف نسبی بازشناخت. زیمل ظاهراً تراژدی تاریخ بشری را بیشتر باور دارد. در واقع او نوعی شک و بدبینی، فرو کاستن از نقش ارزش‌ها، بها دادن به نقش پول بیشتر، بردگی انسان در نوع اسارت فرهنگ عینی و موجود در جامعه را نام می‌برد و این نهایت غم آلودگی در سرانجام زندگی انسان است (تنهایی، ۱۳۸۷: ۳۳۳).

او مفاهیم اخلاق و آزادی را بالاتر از شادمانی می‌دانست. این دیدگاه که مردم برای شادی‌شان نیاز به رشد و توسعه فردیشان دارند، در کشمکش با دیدگاهی قرار می‌گیرد که بر اساس آن فردگرایی به وجود آورنده جامعه‌ای شکننده و بی‌دوام است. گالاتزر در ارزیابی دیدگاه زیمل، دو خط سیر پژوهش‌های تجربی را هم‌جهت با بینش زیمل می‌داند: نخست اینکه مقایسه میان جوامع، سطوح بالاتری از شادمانی را در جوامع فردگرا نشان می‌دهد و دوم اینکه مطالعات سطح فردی درون جوامع آشکارا نشان داده‌اند که افراد شادتر بیشتر از افراد ناشاد تمایل به خودمختار بودن و خود راهبری دارند (زینگرل، ۲۰۰۰: ۴۶۶).

نظریه آنومی مرتون

مرتون معتقد است که در جوامع باز به لحاظ طبقاتی که امکان رقابت و ارتقاء در سلسله‌مراتب اجتماعی در آن‌ها وجود دارد؛ جامعه اهداف مطلوب اجتماعی را برای همه افراد تجویز می‌کند اما وسایلی دستیابی به این اهداف را یکسان بین اعضای جامعه توزیع نمی‌کند برای مثال طبقات پایین‌تر جامعه به‌اندازه طبقات بالاتر جامعه آرزومندی دستیابی به این اهداف را دارند اما امکانات رسیدن به این اهداف در اختیار آن‌ها نیست، در این حالت بین

آرزومندی‌ها و امکانات شکافی پیش می‌آید که فرد دچار ناکامی و احساس خصومت نسبت به نظم هنجاری موجود می‌کند. افراد در مقابل بروز این شکاف پاسخ نمی‌دهند و با توجه به میزان پذیرش اهداف و وسایل مشروع برای رسیدن به این اهداف به پنج شکل واکنش نشان می‌دهند (اسنوپ، ۲۰۰۸: ۱۸۷).

مرتون می‌نویسد در بین عناصر اجتماعی و ساختار فرهنگی دو مورد از آن‌ها دارای اهمیت بی‌واسطه هستند. اولین آن شامل آنچه به لحاظ فرهنگی، اهداف مقاصد و علایق تعریف شده است، می‌باشد. اهداف کم‌وبیش یکپارچه هستند و تقریباً در سلسله‌مراتب ارزشی منظم می‌شوند. دومین عنصر از ساختار فرهنگی چنین تعریف می‌شود: شیوه‌های قابل قبول برای رسیدن به این اهداف که منظم و کنترل شده است. به نظر وی در یک جامعه منظم اهداف و ابزار یا شیوه‌ها در هماهنگی و یگانگی به سر می‌برند؛ هم پذیرفته شده هستند و هم در اختیار افراد جامعه قرار می‌گیرند. عدم تطابق، زمانی ظاهر می‌شود که تأکیدی ناموزون بر اهداف و یا ابزار یا شیوه‌های دست‌یابی به هدف قرار گیرد به نظر مرتون در جامعه آمریکایی تأکیدی بیش از حد بر اهداف دیده می‌شود و لزوم توجه به شیوه‌های نهادی شده برای دست‌یابی به هدف به دست فراموشی سپرده شده است (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۹: ۴۰۴).

نظریه چهره و احساس پل اکمن

یک جنبه مهم ارتباط غیرکلامی بیان احساس از طریق چهره است. پل اکمن و همکارانش برای توصیف حرکات ماهیچه‌ای صورت که حالت‌های خاصی را پدید می‌آورند. سیستمی تحت عنوان «سیستم کدگذاری عمل چهره» به وجود آوردند آن‌ها به این وسیله کوشیده‌اند به دقیق‌تر شدن حوزه‌ای که آشکارا در معرض تفسیرهای ناهمساز و متناقض قرار داشته است کمک کند زیرا در مورد چگونگی تشخیص و طبقه‌بندی عواطف توافق چندانی وجود ندارد. چارلز داروین بنیان‌گذار نظریه تکامل مدعی بود که شیوه‌های بیان عاطفی در میان همه انسان‌ها یکسان است (کانتور، ۱۹۹۹: ۴۵).

به نظر می‌رسد تحقیقات اکمن در میان اقوامی که زمینه‌های فرهنگی متفاوتی داشته‌اند آن را تأیید می‌کند. اکمن و فریزن مطالعه‌ای درباره‌ی یک اجتماع دورافتاده در گینه‌نوا انجام دادند

که اعضایش پیش از آن عملاً هیچ تماسی با غریبه‌ها نداشتند در بررسی حالت‌های چهره، شش احساس (شادی، غم، خشم، بی‌زاری، ترس، تعجب) صورت گرفت نشان می‌دهد آنچه در تصاویر حالت‌های چهره نشان داده شد با آنچه در تحقیقات دیگر به دست آمده بود هماهنگی نسبتاً نزدیکی داشت بنا به گفته اکمن این گونه نتایج این نظریه را تأیید می‌کند. اگرچه به نظر می‌رسد بیان احساس از طریق چهره جنبه ذاتی داشته باشد اما او تصدیق می‌کند عوامل فردی، فرهنگی، بر این که حرکات چهره دقیقاً چه شکلی به خود بگیرند و زمینه‌هایی که این حرکات در آن مناسب دانسته می‌شوند تأثیر می‌گذارد همچنین تا چه حد اندازه لبخند زودگذر است در میان فرهنگ‌های گوناگون متفاوت است (گیدنز، ۱۳۸۰: ۱۰۱).

نظریه امید ساموئل

یکی از زمینه‌های اصلی و مهم به وجود آمدن احساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده است احساس اضطراب یا نگرانی با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد. امید به آینده دست یافتن به هدف یا انتظار دستیابی به هدف می‌باشد، به گونه‌ای که «شو» تنوری امید را تنوری انگیزش نامیده است (رأس، ۱۳۶۸: ۳۶).

به عقیده ساموئل امید خود شکل خاصی از شادی است. افسردگی که تقریباً نقطه مقابله شادی می‌باشد، شایع‌ترین بیماری روانی است نتایج مطالعات نشان می‌دهد که یکدیگر از ویژگی‌های مهم افراد افسرده این است که آن‌ها دچار ناامیدی زیادی هستند. ناامیدی عبارت است از این که اتفاقات مطلوبی اتفاق نخواهد افتاد و پیامدهای بسیار ناراحت کننده‌ای رخ نخواهد داد و این موقعیت را هم نمی‌توان تغییر داد، خود به تنهایی می‌تواند دلیلی برای علائم افسردگی باشد. مخصوصاً در افسردگی‌هایی که ناامیدی بارزتر از همه چیز می‌باشد، علائمی به وجود می‌آید که از جمله می‌توان از غمگینی، خودکشی‌گرایی، انرژی کم، بی‌تفاوتی، کندی حرکت نام برد (صالحی، ۱۳۹۰: ۸۲)

نظریه امید به زندگی اسنایدر

در بین نظریه‌هایی که در رابطه با امید به زندگی مطرح هستند، نظریه اسنایدر است که در مورد امید به زندگی مفهومی از زندگی را در بین اقشار مختلف بیان می‌کند. برای اینکه بتوانیم به افراد در استفاده از بهترین فرصت‌ها کمک کنیم از نظریه امید استفاده می‌کنیم و از این طریق استعدادهای افراد در مسیر درست قرار می‌گیرد و این باعث می‌شود که آن‌ها در زندگی احساس رضایت بیشتری داشته باشند و اهداف معنادارشان را با قدرت دنبال کنند. افراد امیدوار به موفقیت‌های دست پیدا می‌کنند و از نظر روانی و فیزیکی سالم‌تر از افراد کم امید تر هستند (کار، آلان، ۱۳۸۵: ۱۸۴).

اسنایدر جذب ایده‌های امید و بخشش شده بود و کتاب‌هایی درباره نظریه امید منتشر کرد و همچنین ۲۶۲ مقاله در مورد اثری که امید بر روی جنبه‌های سلامت، آموزش، کار و موفقیت‌های شخصی می‌گذارد، منتشر کرد اسنایدر در کتابش نظریه امید می‌گوید سه عنصر اصلی را تعریف می‌کند که باعث می‌شود انسان تفکر امیدوارانه داشته باشد:

۱- اهداف: نگاه کردن به زندگی با دید هدف‌گرا

۲- مسیرها: یافتن روش‌های متفاوت برای رسیدن به اهداف

۳- عاملیت: باوری که تغییر ایجاد کند و انگیزه رسیدن به اهداف باشد.

اولین عنصری که به افراد در رسیدن به اهدافشان کمک می‌کند تشویق به تفکر هدف‌گرا است اهداف و تفکر هدف‌گرا اساس نظریه امید هستند اهداف می‌توانند کوتاه‌مدت یا بلندمدت باشند.

آن‌ها می‌توانند نشانه‌هایی مانند «می‌خواهم ارتقا پیدا کنم» باشند یا اینکه تصاویر ذهنی مثل تصور خودتان در حال زدن یک ضربه دقیق به توپ یا خواندن یک نوبت بالا در گروه سرود باشد. وقتی که اسنایدر با سوژه‌های تحقیق مصاحبه می‌کرد متوجه شد که وقتی هدف‌های آن‌ها قابل حصول باشند ولی درجه‌ای از ابهام هم در هدف‌ها وجود داشته باشد افراد بیشترین امید را دارند. در مورد اهداف خودتان فکر کنید آیا آن‌ها قابل حصول و چالش‌برانگیز هستند؟ از هوشتان برای تعیین اهدافی که خاص، قابل اندازه‌گیری، قابل حصول، متناسب و دارای محدودیت زمانی هستند و استفاده کنید. می‌توانید برای این کار از برنامه‌ریزی موفقیت استفاده

کنید و موفقیت‌های آینده را تصور کنید مرحله دوم یافتن مسیرهای موفقیت است یعنی باوری که به شما می‌گوید برای رسیدن به اهدافتان یک مسیر مؤثر پیدا کنید و هرچه دریافتن مسیرها خلاق‌تر و مصمم‌تر باشید امیدوارتر خواهید بود و اگر چیزی فراتر از کنترل شما راه شما را سد کند، شما راه دیگری پیدا خواهید کرد. در این مرحله باید پیچیدگی‌ها و ریسک‌هایی که ممکن است در مسیر به وجود آیند را شناسایی کنید و یک برنامه احتمالی تعیین کنید که شما را برای محتمل‌ترین آن‌ها آماده کند و مرحله سوم ایجاد تغییر است در این قسمت تفکر عاملیت به شکل خاصی مهم است عاملیت باور دائم شما در مورد این است که مسیرهایی که شناسایی کرده‌اید نهایتاً به هدف مطلوب شما ختم می‌شود و باعث انعطاف و اراده حرکت به سمت مسیرهای متفاوت و موفق‌تری می‌شود (جهانگرد، ۱۳۸۸: ۴۵).

از نظر اسنایدر افراد امیدوار کسانی هستند که می‌توانند اهداف روشنی را تعریف کنند و چند مسیر مفید و مؤثر برای رسیدن به این اهداف ترسیم کنند و برای سنجش امید سؤال‌هایی را مطرح می‌کند: افراد زمانی که با مانعی در زندگی مواجه می‌شوند، آیا تسلیم می‌شوند یا اینکه پافشاری می‌کنند و فعالانه به دنبال راه‌های رسیدن به هدفشان هستند؟ و آیا افراد می‌توانند چشم‌انداز امیدوارانه به زندگی داشته و راه دیگری را برای رسیدن به هدفشان پیدا کنند؟ اگر هر فردی در زندگی بتواند مسیرهای متفاوتی برای اهدافش ترسیم کند و زمانی که مانعی بر سر راهش قرار گرفت ثابت‌قدم باشد امید به زندگی بالایی را تجربه خواهد کرد و زندگی شادی را در پیش خواهد گرفت در غیر این صورت فشار و تنش‌های زیادی را متحمل خواهد شد طبق تحقیقی که اسنایدر در سال ۱۹۹۹ انجام داد متوجه شد که امید در عزت‌نفس و رفاه نقش بیشتری دارد و افرادی که امتیاز بالایی در مقیاس امید دارند در رسیدن به اهدافشان در حیطه دانشگاهی و ورزشی موفق‌تر از کسانی هستند که امتیازهای امید پایینی دارند (حسن‌زاده، ۱۳۹۳: ۷۴).

نظریه هدفمندی مارتین سیلگمان

مارتین سیلگمان از بنیان‌گذاران روانشناسی مثبت، نشاط را عبارت از عواطف و فعالیت‌های مثبت تعبیر می‌کند. سیلگمان عواطف را با گذشته، حال و آینده مرتبط می‌داند. عواطف مثبت

مربوط به گذشته عبارت‌اند از: رضایت، غرور و آرامش. عواطف مثبت مربوط به آینده شامل مواردی چون خوش‌بینی، امید و اعتماد است و عواطف مثبت زمان حال به دو بخش تقسیم می‌شوند: لذت و خشنودی، فقدان نشاط عمومی یا افسردگی که مسئله عمده برخی از جوامع محسوب می‌شود اما دلیل کاهش نشاط اجتماعی، افسردگی‌های گسترده نیست بلکه می‌توان گفت افسردگی یکی از مهم‌ترین دلایل افت شادی جمعی و نشاط اجتماعی است در این نظریه، سیلگمان تلاش انسان‌ها را برای دستیابی به ارزش‌های زمینه‌ساز بروز نشاط اجتماعی می‌داند و ارزش‌ها را فراتر از تمایلات فردی مطرح می‌کند (معین‌الدینی، ۲۰۰۳: ۳).

تا پایان ۱۹۷۰ خوش‌بینی را نشانه ناپختگی یا ضعف منش تلقی کرده و ناشی از کمبودها در زندگی می‌دانستند. همان‌گونه که در آثار قدمایی چون فروید (۱۹۲۸)، مذهب و اعتقاد یک خطای ادراکی خوش‌بینانه است و فرایند روان‌تحلیلی به افراد کمک می‌کند تا نسبت به خطا آگاهی یابند و به سطحی برسند که قادر به دیدن واقعیت شوند در این خصوص مارتین سلیگمن (۱۹۸۸) و همکاران او خوش‌بینی را به‌جای آنکه یک ویژگی شخصیتی قلمداد کنند، آن را یک سبک تبیینی معرفی می‌کنند. در این دیدگاه افراد خوش‌بین رویدادهای منفی را با نسبت دادن علت آن‌ها به عواملی با سه مشخصه بیرونی بودن، گذرا بودن و خاص بودن؛ مانند اوضاع و احوال حاکم تبیین می‌کنند. سلیگمن و همکاران او معتقدند که خوش‌بینی با پدیده به تأخیر انداختن رضایت‌مندی‌های ناشی از منافع زودگذر به امید دستیابی به اهداف بلندمدت، رابطه دارد و احتمال می‌دهند که افراد خوش‌بین ایمان دارند که اهداف بلندمدت قابل دسترسی‌اند (کار و آلان ۱۳۸۵، ۱۵۹).

بر اساس همین نظریه سلیگمن و زکزنزت مهالی (۲۰۰۰) روانشناسی نه تنها علم درمان است بلکه بایستی به این موضوع بپردازد که چگونه می‌توان با رخدادهای منفی زندگی کنار آمد و نیز به درک آن چیزهایی که زندگی را ارزشمند می‌سازد بگمارد. زیکزنزت مهالی سؤالی را مطرح می‌کند که اگر ما ثروتمند هستیم پس چرا شاد نیستیم؟ و در پاسخ آن می‌گوید: زیرا پاداش‌های مادی به تنهایی برای شادمانی ما کافی نیستند بلکه سایر شرایط مثل زندگی خانوادگی ارضاکننده و دوستان هم‌دل و حتی زمان کافی برای انجام علایق گوناگون با

شادمانی افراد رابطه دارد. این نظریه دلیلی برای اینکه پاداش‌های مادی و معنوی باهم (هم‌زمان) وجود داشته باشند، ندارد (کامیاب، ۱۳۸۸: ۶۲).

فرضیات پژوهش

- به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و امید به آینده شهروندان شهر گیوی رابطه معناداری وجود دارد.

- به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و هدف در زندگی شهروندان شهر گیوی رابطه معناداری وجود دارد.

- به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و احساس ارزشمندی زندگی شهروندان شهر گیوی رابطه معناداری وجود دارد.

- به نظر می‌رسد امید به زندگی شهروندان شهر گیوی برحسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی آنان متفاوت است.

- به نظر می‌رسد امید به زندگی شهروندان شهر گیوی برحسب وضعیت تأهل آنان متفاوت است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تبیینی و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری شامل شهروندان ۱۵ تا ۶۴ سال ساکن در شهر گیوی می‌باشد که بر اساس آخرین سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ جامعه آماری ۷۵۰۰ نفر برآورد شده است. برای انجام پژوهش و جمع‌آوری اطلاعات بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۶۵ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین گردید؛ که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای در هر یک از منطقه شهر گیوی ۵۲ پرسشنامه پخش شد. سنجش متغیرها به صورت میدانی و از طریق پرسشنامه انجام می‌گیرد. میزان امید به زندگی افراد از طریق طرح سؤالاتی در دو بخش پرسشنامه سنجیده شده است بخش اول شامل طرح سؤالات کلی است که توسط محقق ساخته شده و بخش دوم دربرگیرنده آزمون‌های استاندارد امید میلرو مادیسیج می‌باشد و همچنین برای

سنجش نشاط اجتماعی از آزمون استاندارد ۲۹ سؤالی استفاده با عنوان پرسشنامه شادمانی آکسفورد که در سال ۱۹۸۹ توسط آرگایل ولو تهیه شده است. در این پژوهش برای بررسی اعتبار پرسشنامه از تکنیک‌های اعتبار صوری و سازه‌ای بهره گرفته خواهد شد. برای بررسی آلفای کرونباخ پرسشنامه پژوهش حاضر ابتدا نمونه‌ای شامل ۳۰ پرسشنامه در بین شهروندان شهر کیوی که به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند پخش گردید که نتایج آن به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره (۱) ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای اصلی پژوهش

شاخص	تعداد	آلفا
داشتن هدف در زندگی	۱۱	۰/۸۵
ارزشمندی زندگی	۱۵	۰/۸۷
نشاط در زندگی	۲۳	۰/۹۳
جمع کل	۳۰	۰/۸۸

با توجه به اینکه ضریب آلفا شاخص‌های پرسشنامه ۰/۸۵ به دست آمد؛ لذا گویه‌های طراحی شده، دارای قابلیت اعتماد (پایایی) لازم است.

یافته‌های توصیفی

جدول شماره (۲) میانگین امید به زندگی و نشاط اجتماعی

ارزش	میانگین
امید به زندگی	۳/۶۷
نشاط اجتماعی	۳/۵۴
کل	۳۶۵

مطابق با جدول شماره (۲)؛ میانگین امید به زندگی و نشاط اجتماعی شهروندان که بین ۱ تا ۵ نمره گذاری شده بود مورد بررسی قرار گرفت. میانگین امید به زندگی (۳/۶۷) و میانگین

نشاط اجتماعی (۳/۵۴) تعیین گردید که نشان می‌دهد امید به زندگی و نشاط اجتماعی شهروندان کیوی متوسط رو به بالا است.

یافته‌های استنباطی

فرضیه اول: به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و امید به آینده شهروندان شهر کیوی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره (۳) آزمون همبستگی پیرسون بین نشاط اجتماعی و امید به آینده

متغیر ۱	متغیر ۲	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
نشاط اجتماعی	امید به آینده	۳۶۵	۰/۵۰۸	۰/۰۰۰

به منظور مطالعه رابطه بین نشاط اجتماعی و امید به آینده شهروندان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به جدول مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت رابطه معناداری بین دو متغیر بررسی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی (۰/۵۰۸) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد، در نتیجه هر اندازه نشاط، فعالیت و پویایی بیشتر باشد امید به زندگی هم افزایش می‌یابد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و هدف در زندگی شهروندان شهر کیوی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره (۴) آزمون همبستگی پیرسون بین نشاط اجتماعی و هدف در زندگی

متغیر ۱	متغیر ۲	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
نشاط اجتماعی	هدف در زندگی	۳۶۵	۰/۴۶۷	۰/۰۰۰

بر اساس جدول ملاحظه می‌شود که همبستگی بین نشاط اجتماعی و هدف در زندگی

شهروندان ۰/۴۶ با سطح معناداری $p = ۰/۰۰۰$ که بیانگر مستقیم بودن همبستگی دو متغیر است. در نتیجه بین نشاط اجتماعی و هدف در زندگی رابطه معناداری وجود دارد و این فرض مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بین نشاط اجتماعی و ارزشمندی زندگی شهروندان شهر کیوی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره (۵) آزمون همبستگی پیرسون بین نشاط اجتماعی و ارزشمندی زندگی

متغیر ۱	متغیر ۲	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
نشاط اجتماعی	ارزشمندی زندگی	۳۶۵	۰/۵۰۲	۰/۰۰۰

فرض معنی دار بودن رابطه نشاط اجتماعی و ارزشمندی زندگی را با آزمون همبستگی پیرسون بررسی می‌کنیم. بر اساس اطلاعات جدول ملاحظه می‌شود که همبستگی بین نشاط اجتماعی و ارزشمندی زندگی $۰/۰۵$ با سطح معنی داری $p = ۰/۰۰۰$ که بیانگر مستقیم بودن همبستگی دو متغیر است؛ بنابراین هرچقدر زندگی برای شهروندان معنادار باشد شادی بیشتری را احساس خواهند کرد.

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد امید به زندگی شهروندان شهر کیوی برحسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی آنان متفاوت است.

جدول شماره (۶) آزمون آنوا جهت بررسی تفاوت معناداری امید به زندگی برحسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون	سطح معنی داری
بین گروهی	۱۱۲۴۷/۰۸	۱۱	۱۰۲۲/۴۶۱	۱/۴۴۱	۰/۱۵۳
درون گروهی	۲۴۰۶۱۴/۴	۳۳۹	۷۰۹/۷۷۷		
کل	۲۵۱۸۶۱/۵	۳۶۵			

با توجه به جدول مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آزمون ۰/۱۵۳ بیشتر از ۰/۰۵ درصد می‌باشد؛ بنابراین فرض محقق رد شده یعنی تفاوت معنی‌داری در امید به زندگی شهروندان برحسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی وجود ندارد.

فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد امید به زندگی شهروندان برحسب وضعیت تأهل آنان متفاوت است.

جدول شماره (۷) آزمون کی دو جهت بررسی رابطه امید به زندگی برحسب وضعیت تأهل

متغیر ۱	متغیر ۲	آماره آزمون کی دو	سطح معنی‌داری
امید به زندگی	تأهل	۲۶۸/۷۱۳	۰/۹۶۴

به منظور بررسی امید به زندگی شهروندان برحسب وضعیت تأهل آن‌ها از آزمون کی دو استفاده شده است. با توجه به جدول فوق چون سطح معنی‌داری آزمون کی دو از ۰/۰۵ بیشتر می‌باشد؛ بنابراین فرض استقلال مورد قبول است یعنی دو متغیر مورد بررسی با یکدیگر رابطه معناداری ندارند.

بررسی رابطه بین متغیر وابسته (امید به زندگی) و متغیرهای مستقل (نشاط اجتماعی) با کمک رگرسیون.

جدول شماره (۸) آزمون رگرسیون چند متغیره تأثیر متغیرهای مستقل (نشاط اجتماعی) بر متغیر وابسته (امید به زندگی)

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون	سطح معنی‌داری
بین گروهی	۱۱۷۸۵۳/۱	۶	۱۹۶۴۲/۱۷۶	۵۰/۴۲۲	۰/۰۰۰
درون گروهی	۱۳۴۰۰۸/۴	۳۴۴	۳۸۹/۵۵۹		
کل	۲۵۱۸۶۱/۵	۳۵۰			

جدول شماره (۹) خلاصه مدل

ضریب همبستگی R	ضریب تعیین R Square
۰.۶۴۸	۰.۴۱۹

جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که سطح معنی داری آزمون 0.000 کمتر از 0.05 است، بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می‌توان گفت مدل پردازش داده شده مدل مناسبی است و رابطه رگرسیونی خطی است. همچنین نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه مدل رگرسیونی برابر 0.648 است. مقدار ضریب تعیین نیز برابر 0.419 است یعنی 41% از تغییرات متغیر وابسته (امید به زندگی) توسط متغیرهای مستقل (نشاط اجتماعی) تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش باهدف بررسی جامعه‌شناختی رابطه نشاط اجتماعی و میزان امید به زندگی در بین شهروندان شهر کیوی انجام شد. نتایج نشان می‌دهد همان‌طور که کنت اظهار داشت پیوندهای معناداری بین خوش‌بینی نسبت به آینده و شادمانی وجود دارد و دید مثبت به آینده پیش‌رو موجب انگیزه و نشاط افراد می‌شود. همچنین این پژوهش با نظریه‌های اسنایدر، اینگهارت و زیمل در مورد این که انسان موجودی هدفمند است و تا زمانی که به آنچه می‌خواهد دست نیابد احساس رضایت و شادمانی نمی‌کند نیز همخوانی داشت. طبق نتایج میانگین امید به زندگی شهر کیوی $3/67$ به دست آمد که نشان می‌دهد امید به زندگی در بین شهروندان شهر کیوی متوسط روبه بالا هست و با توجه به تحلیل‌های آماری دریافتیم بعد نگرشی نشاط اجتماعی بالاترین تأثیر را در متغیر وابسته (امید به زندگی) دارد و میانگین نشاط اجتماعی $3/54$ به دست آمد در نتیجه شهر کیوی از نظر بعد نگرشی در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارد؛ اما بین متغیرهای زمینه‌ای (تأهل و پایگاه اقتصادی - اجتماعی) با امید به زندگی رابطه معنی‌داری پیدا نشد.

بر اساس فرضیه اول، امید به آینده و نشاط اجتماعی با ضریب همبستگی $0/508$ رابطه معنی دار و مثبت وجود داشته است؛ یعنی با بالا رفتن امید به آینده، نشاط اجتماعی شهروندان نیز بیشتر شده است. این نتیجه مطابق با یافته‌های دهقانی و اکبرزاده (۱۳۹۰) نیز هست. در نظریه اسنایدر افراد امیدوار در زندگی موفقیت‌های بیشتری دست پیدا می‌کنند و در رضایت و شادکامی بیشتری نسبت به افراد کمتر امیدوار به سر می‌برند. سیلگمن نشاط را وابسته به عواطف مثبت گذشته، حال و آینده تعبیر می‌کند و از نظر وی عواطف مثبت مربوط به آینده شامل مواردی چون امید و اعتماد است.

نتایج حاصل از پژوهش برای فرضیه دوم ضریب همبستگی $0/467$ را برای وجود هدف در زندگی و نشاط اجتماعی نشان داد. مطابق این فرضیه اگر شهروندان در زندگی هدف‌های مشخصی را دنبال کنند شادمانی‌شان نیز بالاتر می‌رود. فردی که هدف و برنامه‌ای در زندگی نداشته باشد، هیچ تلاشی برای رسیدن به آن انجام ندهد و یا برنامه‌ریزی برای آینده نداشته باشد زندگی برای او به اتمام رسیده و دچار ناامیدی می‌شود. اسنایدر در کتابش نظریه امید می‌گوید انسان برای داشتن تفکر امیدوارانه باید در زندگی دید هدف‌گرا داشته باشد. طبق نظریه اینگلههارت زمانی که مردم به هدف‌ها و خواسته‌های ارزشمند خود می‌رسند احساس نشاط و رضایت می‌کنند اما نکته مهم در نظریه اینگلههارت این است که احساس سعادت ذهنی زودگذر است یعنی اهداف و خواسته‌های افراد تغییر می‌کنند.

نتایج به دست آمده از فرضیه سوم نشان داد بین ارزشمندی زندگی و نشاط اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی پیرسون $0/502$ بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد؛ که این بخش از نتایج تحقیق، با تحقیقات عبدی، رزینی و زارع (۱۳۸۸) در تهران که داشتن ارتباط با دیگران، رضایت‌مندی از زندگی، شادابی و تسلط بر امور زندگی بیشترین تأثیر دارد، همخوانی دارد. در نظریه کارکردگرایی پارسونز جامعه مجموعه‌ای از کنشگران فردی ساخته شده که با یکدیگر کنش متقابل دارند. پارسونز دو نوع رضایت را در جامعه تبیین می‌کرد.

فرضیه چهارم این تحقیق بر این اساس استوار است که امید به زندگی شهروندان شهر کیوی برحسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی آنان متفاوت است. طی تجزیه و تحلیل آماری بین

این دو رابطه معنی داری پیدا نشد. طبق آزمون آنالیز واریانس تغییرات بین گروهی و درون گروهی این فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. در مورد پایگاه اقتصادی - اجتماعی مرتون اظهار داشت جامعه اهداف مطلوب اجتماعی را برای همه افراد تجویز می کند، اما وسایل دستیابی به این اهداف را یکسان بین اعضای جامعه توزیع نمی کند؛ که این فرضیه در بین شهروندان شهر کیوی تأیید نشد.

نتایج به دست آمده از فرضیه پنجم نشان داد بین وضعیت تأهل و امید به زندگی رابطه معنی داری وجود ندارد. این فرضیه توسط آزمون کی دو مورد بررسی قرار گرفت. از نظر آرگایل پیوندهای نزدیکی همچون دوستی، عشق و ازدواج نمونه بارز و اثرگذار بر شادی و امید به زندگی می تواند باشد که در بین شهروندان شهر کیوی تأیید نشد. یافته های پژوهش همچنین رابطه معنی دار میان جنسیت و امید به زندگی را تأیید نکرد؛ یعنی امید به زندگی شهروندان بر حسب جنسیت آنان تفاوتی احساس نمی شود.

در نتیجه با استفاده از رگرسیون خطی و با روش مرحله به مرحله دریافتیم که ۰/۴۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تبیین می شود و سه عامل نشاط اجتماعی، امید به آینده و علاقه مندی به زندگی بالاترین تأثیر را در امید به زندگی شهروندان شهر کیوی داشته است؛ بنابراین در این زمینه به مسئولین و برنامه ریزان پیشنهاد می شود این چهار عامل را بیشتر مدنظر قرار دهند تا شاهد نشاط و انگیزه برای ادامه زندگی و علاقه مندی به فعالیت و تکاپو برای توسعه و پیشرفت جامعه باشیم.

پیشنهادات حاصل از پژوهش

بر مبنای یافته های این پژوهش و با تکیه بر چارچوب نظری می توان راهبردهای زیر را برای افزایش امید به زندگی شهروندان شهر کیوی پیشنهاد نمود:

- اگر بخواهیم راهکارهایی برای افزایش امید به زندگی ارائه بدهیم در کلی ترین سطح باید به تقویت نشاط اجتماعی پردازیم برای این منظور هر اقدامی که بتواند موجب افزایش سطح تعاملات اجتماعی شهروندان شود مفید است. به عنوان مثال: برگزاری انواع گردهمایی ها و

جشن‌های دسته‌جمعی برای شهروندان در مناسبت‌های خاص و همچنین برگزاری فعالیت‌های تفریحی عمومی.

- از آنجایی که بین هدف در زندگی و نشاط اجتماعی رابطه مستقیم و معنی‌دار مشاهده شد. به همین جهت توجه و رسیدگی به اهداف و خواسته‌های شهروندان توسط مسئولین موجب افزایش امید به زندگی آنان خواهد شد.

- نتایج نشان داد بین نشاط اجتماعی و امید به آینده رابطه معنی‌داری وجود دارد. با افزایش روبه‌رشدی کشور و ترسیم آینده‌ای روشن به‌وسیله تأمین امنیت اجتماعی می‌توان امید به آینده شهروندان را افزایش داد. در راستای تحقق این هدف نهادهای تعاون کار و رفاه اجتماعی و تأمین اجتماعی، با تسهیل بیمه به‌خصوص برای افراد بیکار و بازنشسته نقش مؤثری در بالا بردن امید به آینده شهروندان دارند.

- و درنهایت این پژوهش نشان داد بین نشاط اجتماعی و ارزشمندی زندگی رابطه معنی‌دار وجود دارد. در این خصوص پیشنهاد می‌شود خانواده‌ها با افزایش سطح تعاملات اجتماعی و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها سطح معناداری زندگی را بالا ببرند.

منابع

- ۱- ابوالحسن تنهایی، حسین (۱۳۷۴)، درآمدی بر مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی، چاپ ششم، انتشارات بهمن برنا.
- ۲- احمدی، علی‌محمد؛ غفاری، محمد؛ عمادی، سید جواد (۱۳۸۸)، رابطه متغیرهای کلان اقتصادی با سلامت در ایران، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱۰، شماره ۳۹: ۷-۳۲.
- ۳- اسنوپ (۲۰۰۸)، در تحقیقی با عنوان «مذهبی بودن و شادکامی در سه کشور امریکا، هلند و دانمارک».
- ۴- جهانگرد، اسفندیار؛ علیزاده، ناصرالدین (۱۳۸۸)، برآورد عوامل اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر تابع تولید سلامتی در استان‌های ایران، نامه‌های اقتصادی، جلد ۵، شماره ۲: ۸۵-۱۰۶.

- ۵- حسن‌زاده، رمضان و همکاران (۱۳۹۳)، رابطه بین توکل به خدا، کیفیت زندگی و امید به زندگی در معلمان ناحیه یک ساری، دانشگاه علوم پزشکی بابل، نشریه اسلام و سلامت، دوره اول، شماره دوم: ۱۵-۲۱.
- ۶- حسینی، سیده مونس و همکاران (۱۳۸۹)، رابطه امید به زندگی و سرسختی روان‌شناختی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران، فصلنامه زن و جامعه، سال اول، شماره دوم.
- ۷- دیلینی، تیم (۱۳۹۲)، نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی، ترجمه: بهرنگ صدیقی و همکاران، چاپ هفتم، نشر نی.
- ۸- رأس ک (۱۳۶۸)، امید زندگی، ترجمه: ا، حجاران، چاپ اول، شرکت نشر و پخش ویس.
- ۹- ریتزر، جورج (۱۳۷۴)، نظریه جامعه‌شناسی دوران معاصر، ترجمه: محسن ثلاثی، نشر علمی.
- ۱۰- زیادپور، عیسی (۱۳۹۲)، بررسی میزان امید به آینده و عوامل مرتبط با آن در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان خداآفرین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- ۱۱- سلیمیان، معصومه‌علی؛ جمشیدی، حمدالله (۱۳۸۴)، روش تحقیق و کاربرد آن در مدیریت، تهران: نشر آینده‌سازان.
- ۱۲- شعاع کاظمی، مهرانگیز و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین کیفیت زندگی و امید به زندگی در بیماران مبتلا به سرطان بعد از عمل جراحی، فصلنامه بیماری‌های پستان ایران، سال دوم، شماره سوم و چهارم.
- ۱۳- صداقتی‌فرد، مجتبی (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی (کلیات، مفاهیم، پیشینه)، چاپ اول، انتشارات ارس‌باران.
- ۱۴- صفری شالی، رضا (۱۳۸۷)، پروژه بررسی عوامل نشاط‌انگیز در بین جوانان استان قم و ارائه فرهنگ نشاط و امید در بین جوانان، به نمایندگی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.
- ۱۵- ظهوری، قاسم (۱۳۷۸)، کاربرد روش‌های تحقیق در مدیریت، تهران: انتشارات میر.
- ۱۶- علمدار، زینب (۱۳۹۱)، بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با میزان امید به آینده در بین دانش‌آموزان تبریز پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

- ۱۷- علیزاده اقدم، محمدباقر (۱۳۹۱)، بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست سوم، شماره پیاپی (۴۸): ۱۸۹-۲۰۶.
- ۱۸- فلاح‌زاده، حسین؛ هادیان، الهام (۱۳۸۵)، مقایسه امید به زندگی در مردان و زنان استان یزد در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲، مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، سال چهاردهم، شماره ۵۸: ۴-۵۵.
- ۱۹- کامیاب، زهره و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی اثربخشی آموزش شادمانی به شیوه فوردایس بر افزایش شادمانی بیماران مبتلا به دیابت شهرستان بهبهان، فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)، شماره چهل و دوم، زمستان: ۱۰۸-۱۲۳.
- ۲۰- کرمی نوری، رضا (۱۳۸۱)، مطالعه عوامل مؤثر بر احساس شادی و بهزیستی در دانشجویان دانشگاه تهران، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، سال سی و دوم، شماره ۱: ۳-۴۱.
- ۲۱- کمپ، استوارت (۱۳۷۰)، روانشناسی اجتماعی کاربردی، ترجمه: فرهاد ماهر، تهران: بی‌جا.
- ۲۲- معین‌الدینی، جواد؛ صنعت‌خواه، علیرضا؛ دادخواه‌فر، معصومه (۱۳۹۲)، سرمایه اجتماعی درون‌گروهی و عوامل مؤثر بر آن در بین شهروندان شهر کرمان، مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)، دوره ۳، بهار شماره ۶: ۵۷-۸۰.
- ۲۳- هزارجریبی، جعفر؛ صفری شالی، رضا (۱۳۸۹)، بررسی مفهوم شادکامی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: در استان مرکزی)، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه توسعه اجتماعی، سال دوم.
- ۲۴- یعقوبی، ابوالقاسم و همکاران (۱۳۹۲)، رابطه بهزیستی معنوی و امیدواری با رضایت از زندگی در سالمندان، روان‌شناسی دین، سال هفتم، شماره سوم، پیاپی ۲۷: ۱۰۹-۱۲۱.
- 25- Allred, K.D., & Smith, T.W. (1989). The hardly personality: Cognitive and physiological Personality and Social Psychology, 56, 257-266
- 26- Aragyle M. (2001); The psychlogy of happiness. London: Routledg Argyle. M.& Lu. L. The happiness of extroverts. Personality and individual
- 27- Cantor. N., & Sanderson, C.A. (1999). Life task satisfaction and well-being. In D. Kahneman,

- 28- Carr, A. (2004). *Positive Psychology*. Hove and New York: Brunner Routledge
- 29- Haller, H. & M. Hadler (2006) "How Social Relations and Structures Can Produce Happiness and Unhappiness", *Social Indicators Research*, 75: 169-216
- 30- Lewis, C. A., Maltby, J., Day, L. (2005). *Religious orientation Free*
- 31- Merton, Robert (1968). *Social Theory and Social Structure*, New York:
- 32- Myers, D. G., Diner, E. (1995). Who is happy? *Psychological science*
- 33- ozturk, Abdulkadir, Mutlu, Tahsu (2010) The relationship between, *procidia social and Behavioral science*, 1772-1776
- 34- religious coping and happiness among UK adults, *Personality and Individual Differences*, 38.
- 35- Snoep, Liesbeth (2008). *Religiousness and happiness in three nations: A research note*, *Journal of happiness studies*, 9.
- 36- Veenhoven, R. (1993); *Data book of happiness*, New York: Reidel publishing company. (2006); *New direction in the study of happiness*, October 2006,
- 37- Zingerle, A. (2000); *Simmel on happiness*, *journal of happiness studies*.